

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI I EDYCJI PROGRAMU „SKĄD SIĘ BIORĄ PRODUKTY EKOLOGICZNE ?”

Okres przedszkolny jest etapem intensywnego rozwoju psychofizycznego dziecka, jak również kształtowania postaw, które determinują aktualne i przyszłe zachowania dotyczące zdrowia. Szczególnie istotne dla dzieci w tym wieku są skierowane do nich działania edukacyjne, które umożliwiają nabycie określonych umiejętności, a także przyswojenie prawidłowych przyzwyczajeń i nawyków higieniczno-zdrowotnych.

Mając na uwadze powyższe cele Główny Inspektorat Sanitarny, we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w roku szkolnym 2020/2021 kontynuował zainicjowany w 2019 roku ogólnopolski program edukacyjny pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”.

Jest on adresowany do dzieci w wieku 5 - 6 lat oraz ich rodziców. Ogólnym założeniem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków higienicznych i żywieniowych wśród najmłodszych. Uzupełnieniem celu głównego są następujące cele szczegółowe:

- zrozumienie, czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne,
- kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych,
- propagowanie zdrowego stylu życia,
- zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków na temat nawyków higieniczno-zdrowotnych.

Dwa ostatnie cele są priorytetowe z punktu widzenia zdrowia publicznego. W programie podkreślane jest także znaczenie prawidłowych zachowań rodziny tj.: spożywanie wspólnych i regularnych posiłków, zachęcanie dzieci do wspólnego przygotowania jedzenia czy rodzinnego spacerowania.

Podstawowymi narzędziami programu są: publikacja pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne?”, animowany film edukacyjny oraz scenariusz zajęć dla nauczycieli.

Narzędziem pomocniczym są dedykowane koordynatorom programu, jak również rodzicom przedszkolaków, webinaria #po1profilaktyka, dostępne na stronach internetowych jednostek Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Webinaria poruszają m.in. kwestie potrzeby rozmowy z dziećmi o profilaktyce chorób i zaburzeń oraz skutecznej komunikacji.

W roku szkolnym 2020/2021 realizowana była I edycja programu, do której przystąpiło 2704 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, co stanowi 13%

wszystkich tego typu placówek w kraju¹. W inicjatywie udział wzięło 101 473 dzieci w wieku 5-6 lat, jak również 53 269 rodziców.

W związku ze stanem pandemii wywołanej koronawirusem Sars-CoV-2 i związanym z nią czasowym zamknięciem placówek oświatowych, przeprowadzanie bezpośrednich szkoleń dla powiatowych i szkolnych koordynatorów programu oraz wizytacji w placówkach oświatowych było ograniczone. Założenia i wytyczne do realizacji programu były tożsame z tymi, które wykorzystane były w pilotażowej edycji, w związku z czym skupiono się na wdrożeniu nowych koordynatorów.

Z zachowaniem zasad bezpieczeństwa odbyło się 5 szkoleń grupowych dla 109 pracowników PSSE, ponadto 102 osoby zostały wdrożone indywidualnie. Na poziomie powiatów zorganizowano 760 szkoleń, w których uczestniczyło 1135 realizatorów przedszkolnych. W trakcie realizacji programu, koordynatorzy powiatowi przeprowadzili wizytacje w 897 placówkach przedszkolnych. Ważnym punktem każdego ze spotkań była część poświęcona treściom programowym. Zwracano uwagę na potrzebę prowadzenia edukacji zdrowotnej wśród dzieci, rodziców oraz pracowników przedszkoli oraz konieczność jej integracji dom – przedszkole.

Przedszkola uczestniczące w programie realizowały go zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez koordynatorów powiatowych. Zajęcia edukacyjne zaplanowane były w taki sposób, aby przedszkolaki mogły jak najpełniej skorzystać ze zdobytej wiedzy. Jednocześnie w 1428 placówkach (53%), program rozszerzono o dodatkowe działania wzmacniające jego przekaz takie jak: samodzielne sporządzanie kanapek, sałatek, zdrowszych wersji deserów, uprawa nowalijek w przedszkolnych ogródkach, zajęcia ruchowe, przeprowadzanie rozmów nakłaniających do zdrowego stylu życia, quizy, organizacja konkursów i zabaw ruchowo - muzycznych oraz projekcje filmów związanych z tematyką żywności ekologicznej. W trakcie zajęć dzieci poznawały również tajniki pracy rolnika, pszczelarza, sadownika czy piekarza.

Biorąc pod uwagę, iż w procesie edukacji bardzo ważną rolę odgrywają rodzice, przedszkola proponowały im uczestnictwo w spotkaniach oraz współdziałanie w wielu inicjatywach razem z dziećmi. Ze sprawozdań z realizacji programu, wypełnionych przez przedszkolnych koordynatorów wynika, że rodzice i opiekunowie dzieci chętnie uczestniczyli w spotkaniach informacyjnych. Z uwagi na pandemię, spotkania najczęściej (83%) były organizowane online. Oprócz przedstawienia ogólnych założeń programu, zachęcano rodziców do obejrzenia webinarów #po1profilaktyka. W I edycji programu odbyło się aż 1176 takich spotkań. Dodatkowo rodzice dostarczali produkty do wykonania zdrowych potraw i deserów, wyposażali

¹ GUS, Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2019/2020

dzieci w bezpieczne przybory kuchenne, dostarczali doniczki z ziemią do uprawy ziół w kątku warzywnym w przedszkolu, często kontynuowali rozpoczęte przez dzieci działania w domu.

Z przeprowadzonej ewaluacji wynika, że program „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” został odebrany pozytywnie i wysoko oceniony przez koordynatorów przedszkolnych. (Tabela 1). W ich opinii, dzieci chętnie brały udział w zajęciach teoretycznych i praktycznych, zarówno w grupie rówieśniczej w przedszkolu, jak i w domu z rodzicami.

Przekłada się to również na liczbę placówek przedszkolnych deklarujących udział w programie w następnej edycji. Chętnych do uczestnictwa w programie w przyszłej edycji było 2018 (75%) placówek. Wśród uwag koordynatorzy przedszkolni najczęściej postulowali o rozszerzenie materiałów edukacyjnych o dodatkowe materiały: scenariusze lekcji, karty pracy dla dzieci np. kolorowanki oraz dyplomy dla dzieci, wieńczące udział w programie.

Tabela 1. Suma ocen programu (skala: 1 – ocena najniższa, 6 – ocena najwyższa)

	1	2	3	4	5	6	<i>brak oceny</i>
<i>Zaangażowanie dzieci podczas realizacji programu</i>	0	0	11	57	642	1664	283
<i>Stosunek rodziców do zrealizowanego programu</i>	37	22	91	225	887	1056	299
<i>Ocena treści merytorycznych programu przez realizatorów przedszkolnych</i>	0	1	16	90	721	1523	257

Zawraca uwagę również fakt, że realizacja programu w wielu placówkach przedszkolnych, mimo trwającej pandemii, uzyskała wsparcie lokalne. W działania programowe chętnie angażowały się instytucje takie jak: urzędy miejskie i gminne, nadleśnictwa, lokalne gospodarstwa ekologiczne, pszczelarze, lokalni przedsiębiorcy, dietetycy oraz pielęgniarki środowiskowe i psychologowie. Łącznie udało się uzyskać wsparcie 703 partnerów.

Program edukacyjny pt.: „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” wpisuje się w podstawę programową wychowania przedszkolnego. Dodatkowo uwzględnia integrację całego środowiska biorącego udział w rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym. Program ten przekazuje dzieciom wiedzę na temat produktów ekologicznych oraz rolnictwa ekologicznego, jednocześnie kształtując ich postawy determinujące aktualne i przyszłe zachowania zdrowotne, uczy umiejętności wyboru produktów nieprzetworzonych, propaguje zdrowy styl życia a także ważnych nawyków higieniczno-zdrowotnych. Program przynosi również korzyści rodzicom, m.in zwiększa świadomość na temat znaczenia ich roli w rozwoju zdrowotnym dzieci. Dodatkowo program pt.: „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” był inspiracją do wielu

ciekawych inicjatyw organizowanych w placówkach przedszkolnych, często z udziałem partnerów zewnętrznych.

Podsumowanie I edycji programu wskazuje na duże zainteresowanie tematem zarówno wśród dzieci, ich rodziców jak i nauczycieli. Tak więc wskazana jest jego kontynuacja.